

впроваджувати маркетингові дослідження для стабілізації рівня розвитку конкурентоспроможності підприємства; аналізувати причини сталого та нестабільного розвитку конкурентоспроможності підприємства; переглядати філософію та стиль процесів прийняття управлінських рішень в кризових періодах.

Сучасні методики оцінки конкурентоспроможності інколи не можливо застосовувати на практиці у зв'язку з підвищеними вимогами конкурентного ринку, європейськими стандартами розвитку різних галузей підприємницької діяльності промислових та непромислових підприємств та підприємництва в цілому.

Таким чином, необхідно ретельно обирати методику, підходи, показники та критерії оцінки конкурентоспроможності підприємств, які будуть покладено в основу розвитку підприємництва.

Взявши до уваги усі недоліки та переваги існуючих методів, вважаємо, що є необхідність визначення одного універсального методу оцінки конкурентоздатності. На нашу думку, цей метод можливо створити поєднавши декілька найефективніших методів, які в свою чергу враховують усі особливості функціонування підприємства. Так, поєднавши метод інтегральної оцінки і метод переваг, можна проводити оцінку конкурентоздатності на базі розрахунку інтегрального показника, при цьому порівнюючи з підприємствами – конкурентами в певній галузі.

1. Воронкова В.Г. *Основи підприємництва: теорія та практикум. Навчальний посібник.* / Воронкова В.Г., Беліченко А.Г., Желябін В.О., Ажажа М.А. – Львів: Магнолія 2006, 2009. – 454 с.

2. *Основи бізнесу: підручник* / Під ред. д.е.н., проф. Дорофієнка В.В., д.е.н., проф. Гончарова В.М., д.ф.н., проф. Воронкової В.Г. – Донецьк, СПД Купріянов В.С., 2010. – 644 с.

3. *Місце і роль студентської молоді в прискоренні соціально-економічного розвитку* / за ред. Т.М. Берднікової, Н.О. Євтушенко. – Запоріжжя: ЗНУ, 2014. – 277с.

Сидоренко С.В.

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ КАТЕГОРІЙ «ПРОЩЕННЯ» ТА «ЗАБУТТЯ» В «ЕТИЦІ ПАМ'ЯТІ» А.МАРГАЛІТА

Авішай Маргаліт – один із відомих, сучасних мислителів та коментаторів сучасності, який розглядає моральні питання західного суспільства. Він народився у 1939 р. в Афулі, в залежній від Великобританії Палестині (сучасний Ізраїль). Авішай Маргаліт – професор Єврейського університету в Іерусалімі. Він є автором «*Idolatry*» (1992), «*The Decent Society*» (1996), «*Views in Review: Politics and Culture in the State of the Jews*» (1998), «*The Ethic of Memory*» (2002), «*Occidentalism: The West in the Eyes of Its Enemies*», «*On Compromise and Rotten Compromises*» (2009).

Книга «Етика пам'яті» присвячена пам'яті, яка *забуває і пробачає*. А.Маргаліт розглядає дану тему у тісному взаємозв'язку із *психологією пам'яті, політикою пам'яті, теологією пам'яті*. Питання етики пам'яті, на думку автора, вирішується на двох рівнях *мікроетики та макроетики* (етика колективів). Автор запитує: ми зобов'язані пам'ятати людей і події минулого? Якщо так, то яка природа цього зобов'язання? Адже люди пригадують не все. Чи гідно це моральної похвали, а може це провина? Хто такі «ми», які можуть бути наші зобов'язання пам'ятати про всіх і кожного у колективі? Автор дійшов до висновку, що дуже мало моральності у пам'яті. Дрейф цієї ідеї, можливо, більш виражений знаком питання, ніж знаком оклику та залежить від відмінностей між етикою і мораллю. Чи гідно це моральної похвали, а може це провина? Хто такі «ми», які можуть бути наші зобов'язання пам'ятати про всіх і кожного у колективі? Автор дійшов до висновку, що дуже мало моральності у пам'яті. Дрейф цієї ідеї, можливо, більш виражений знаком питання, ніж знаком оклику та залежить від відмінностей між етикою і мораллю. На думку А.Маргаліта, залежність ховається у площині людських відносин – «*thick relations*» та «*thin relations*». «*Thick relations*» засновані на таких атрибутах, як

батько, друг, закоханий, співвітчизник, закріплені в загальному минулому або пришвартовувалися у спільній пам'яті. «*Thin reletions*» спираються також на деякі аспекти людського буття, такі як бути жінкою або бути хворим. «*Thick reletions*» в цілому наші відносини до близьких і рідних. «*Thin reletions*» в цілому - це наші відносини до незнайомця і пульта дистанційного керування. Етика вказує, як ми повинні регулювати «*thin reletions*», а не дії і причини дій. Звичайно, людські відносини проявляються у діях, або, скоріше, у взаємодії, які керуються міркуваннями. Основними завданнями етики і моралі, на думку автора, є деякі аспекти людських відносин. Мораль проявляється серед тих, хто має «*thin reletions*». Етика навпаки серед тих, хто має «*thick reletions*». Ці два аспекти заслуговують різний підхід, який автор подає більш докладно в розділі I «Intensive Care». Пам'ять є цементом, який тримає «*thick reletions*» разом, вона підсказує нам як ми повинні їх організувати. А.Маргаліт у книзі обмежує *пам'ять* переважно до *етики*, є випадки, коли *мораль* має бути пов'язана із пам'яттю. Ці випадки включають злочини проти людяності, особливо, якщо ці злочини «нападають» на саме поняття *загальної людяності*. Нацистські злочини здійснювалися ідеологією, що заперечувала нашу спільну людяність, це є яскравим прикладом того, що мораль вимагає від нас *пам'яті*. Тим не менш, людство не співтовариство пам'яті. А.Маргаліт запитує: «Так хто повинен нести «моральну пам'ять» від імені всього людства?» Звичайно, *релігії* можуть зробити ставку на моральній пам'яті людства в цілому. Або, принаймні, історичні релігії. Людина була створена для слави Божої, і людська історія є метою творіння. Людина розгортається під особливим керівництвом Бога. Ідея Гегеля у світовій історії з історичними законами в якості заміни божественного є прикладом світської версії цієї картини. Але говорити про світову історію - ще не створити *світове співтовариство пам'яті*. Історичні релігії стверджують, що у них є потенціал для створення такої спільноти. У главі II «Past Continuons» автор займається досить широко одним таким прагненням щодо християнства. Релігія має відношення до цієї проблеми тому, що вся система *етики пам'яті*, а також *політика пам'яті*, знаходиться під хмарою звинувачень. Ключовими поняттями етики пам'яті, на думку автора, є такі категорії як *прощення* і *забуття*. У главі II автор спробував розділити релігію та етику пам'яті. Занепокоєння автора викликає поєднання етики пам'яті з *традиціоналізмом*, доктриною, політикою, або настроєм, що встановлений захищати традицію. Зв'язок між *традиціоналізмом* та *етикою пам'яті* дуже простий. Традиціоналізм за визначенням є лояльним до минулого. За словами автора, творці міфів, епічні поети і літописці королівських дворів зберігають легітимність режимів. Звідси нагальна необхідність і гаряче бажання авторитарних і теократичних режимів управляти колективною пам'яттю, тому що таким чином вони здійснюють монополію за джерелами легітимності. Таким чином, існує тісний зв'язок між традиціоналізмом і недемократичними режимами. Але демократичні режими також повинні зберігати пам'ять для того, щоб забезпечити свою легітимність? Демократичний режим свою легітимність підтверджує на поточних і минулих виборах. Конституція є складовою частиною загальної пам'яті громади. Крім того, не тільки емоції, але й надія на майбутнє відповідають демократичному духу. Демократія може і повинна включати у себе емоції і відносини, а ще й *прощення і подяку*.

Прощення є свідоме рішення змінити своє ставлення і подолати гнів і мстивість. Якщо людина забуває, то забудькуватість може в кінцевому рахунку бути найбільш ефективним способом подолання гніву і мстивості, але це не є прощенням. Прощення є продуктом добровільного рішення в практичній області. Таким чином, прощення, що є добровільним, не повинно бути прив'язаним до забування. Якщо прощення виступає як політика, то ця точка зору має концептуальну, а також психологічну перевагу. Концептуальна перевага в тому, що вона не вимагає від нас, щоб зробити це мимовільно; психологічна перевага в тому, щоб забути за проханням. Прощення – це зміни в психічному стані людини, яка була ображена («зміни в серці»). *Забуття травми* є частиною того, щоб відбулися зміни в серці для успішного пробачення. У кожному разі,

відповідно до цієї точки зору, прощення як «зміни у серці» це не політика. *Прощення* – це питання психології, а не політики. Слово прощення – це процес і досягнення, робота, процес роботи, що досягається. Рішення пробачити – рішення діяти всупереч травми. Але до тих пір, поки скривджена людина зберігає всі шрами від травм, прощення не є повним. А.Маргаліт вказав, що потрібно для успішного прощення – подолання образи, яка супроводжує людину. Успішність пробачення залежить від двох елементів; перший, прийнявши в політиці поведінку, що виключає причини протидії причини дій. Другим елементом є бажання у подоланні образи та помсти.

Avishai Margalit. The ethics of memory // Avishai margalit.- harvard university press Cambridge, Massachusetts London, England. – 226 p.

Скалацька О.В.

ФЕНОМЕН МОДИ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО АНАЛІЗУ: РІЗНОМАНІТТЯ ПІДХОДІВ

Поняття моди в філософському дискурсі являє собою нове явище, яке потребує формування проблемного поля на підґрунті існуючих розробок інших гуманітарних наук (антропології, соціології, мистецтвознавство і т.д.). Експлікації моди демонструє варіативність її визначень як: соціального феномену, соціального інституту; допоміжного елементу для розкриття індивідуальності і побудови іміджу; мистецтва, що містить естетичну насолоду; сфери виробництва товару за вимогами споживачів, що спрямована на прибуток та економічний розвиток, та інші. Суперечливість та плюралізм моди актуалізують розгляд даного питання у філософській площині для інтеграції окремих структурних компонентів існуючих теоретичних конструкцій, з їх розвідками щодо розкриття сутності даного явища.

На нашу думку, порожнечі та відсутність загальної теоретичної конструкції пов'язані з низкою соціальних детермінант, що сприяли стрімкому генезису моди у ХХ столітті: внутрішні зміни структури (збільшення кількості суб'єктів); розвиток виробництва, що розширило можливості створення форм, тканин та одягу; діалектична взаємодія з культурними сферами (образотворче мистецтво, кіномистецтво, спорт); відкриття будинків мод і магазинів одягу та інші. У повсякденній свідомості мода сприймається виключно на повсякденному рівні, споживчому. Цьому також сприяють матеріали засобів масової інформації, які популяризують і створюють стереотипи в масовій свідомості про невміння більшості населення вибрати одяг і стежити за модними тенденціями. Вищезазначені передумови створюють підґрунтя для соціально-філософського обґрунтування феномена моди.

Мода, як важлива складова діяльності людини, впродовж історії досліджувалася в різних галузях знання: філософії, історії, культурології, естетики та інших науках. Незважаючи на існуючі в сучасному науковому дискурсі плюралізм різних варіацій теоретичного пояснення феномена моди, його сутність і специфіка динаміки залишається нерозкритою. Всі існуючі підходи можна розділити на кілька основних центрів, при цьому, центри можуть перебувати в певному взаємодії один з одним і емпіричної стороною дослідження. Дані наукові розвідки досягли певних смислових конструкцій, що опираються на емпіричний матеріал. Різноманіття отриманих знань, дозволило створити класифікації наукових підходів до вивчення проблеми моди (М.І. Кілошенко, М. Мельник, О.В. Чурсіна).

Деякі дослідники моди (Л. Свендсен, Ж. Липовецький та інші) висловлюють здивування щодо теоретичної неопрацьованості і відсутності звернень з боку філософії до такого впливового явища соціальної сфери життєдіяльності індивіда як мода. Ж. Липовецький зазначає, що мода «здається областю, далекою від наукових пристрастей і теоретичних завдань, псевдопроблемою, в якій відповіді і доводи відомі заздалегідь;